

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев2 1437/2023
16.07.2024. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Добриле Страјина, председника већа, Драгане Миросављевић и Надежде Видић, чланова већа, у парници тужилаца АА из места ... и ББ из места ..., чији је заједнички пуномоћник Иван Бајазит, адвокат из ..., против туженог ИГМ "Опека" д.о.о. Смедеревска Паланка, чији је пуномоћник Миланка Југовић, адвокат из ..., ради поништаја решења о отказу уговора о раду, одлучујући о ревизији туженог, изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж1 1040/21 од 18.10.2022. године, у седници одржаној 16.07.2024. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ, као неоснована, ревизија туженог изјављена против пресуде Апелационог суда у Београду Гж1 1040/21 од 18.10.2022. године.

Образложење

Пресудом Основног суда у Великој Плани, Судске јединице у Смедеревској Паланци П1 53/18 од 19.02.2019. године, ставом првим изреке, одбијен је тужбени захтев тужиоца АА да се поништи решење М бр. .. туженог од 24.10.2005. године, којим је тужиоцу отказан уговор о раду – решење о пријему на рад бр. .. од 29.12.1986. године и престао радни однос са 24.10.2005. године, као незаконито, те да се обавезе тужени да тужиоца врати на рад за период од 24.10.2005. године до 01.06.2015. године. Ставом другим изреке, одбачена је тужба у делу који се односи на обавезивање туженог као послодавца да тужиоца распореди на послове који одговарају његовој стручној спреми и способностима стеченим радом. Ставом трећим изреке, одбијен је тужбени захтев тужиоца АА да се обавезе тужени да за тужиоца сачини пријаву и пријави га Републичком фонду за пензијско и инвалидско осигурање Београд, Филијала у Смедереву, за период од 24.10.2005. године до 01.06.2015. године и да за исти период тужиоцу у радну књижицу изврши упис радног стажа. Ставом четвртим изреке, одбијен је тужбени захтев тужиоца ББ да се поништи решење М бр. .. туженог од 24.10.2005. године, којим је тужиоцу отказан уговор о раду – решење о пријему на рад бр. .. од 12.04.1988. године и престао радни однос са 24.10.2005. године, као незаконито и да се обавезе тужени да тужиоца врати на рад за период од 24.10.2005. године до 01.06.2015. године. Ставом петим изреке, одбачена је тужба у делу који се

односи на обавезивање туженог као послодавца да тужиоца распореди на послове који одговарају његовој стручној спреми и способностима стеченим радом. Ставом шестим изреке, одбијен је тужбени захтев тужиоца ББ се обавезе тужени да за тужиоца сачини пријаву и пријави га Републичком фонду за пензијско и инвалидско осигурање Београд, Филијала у Смедереву, за период од 24.10.2005. године до 01.06.2015. године и да за исти период тужиоцу у радну књижицу изврши упис радног стажа. Ставом седмим изреке, обавезани су тужиоци да туженом на име трошкова поступка солидарно исплате износ од 171.750,00 динара.

Пресудом Апелационог суда у Београду Гж1 1040/21 од 18.10.2022. године, ставом првим изреке, преиначена је првостепена пресуда у ставу првом изреке, тако што је усвојен тужбени захтев тужиоца АА и поништено решење туженог М бр. .. од 24.10.2005. године, којим је тужиоцу отказан уговор о раду – решење о пријему на рад бр. .. од 29.12.1986. године и престао радни однос са 24.10.2005. године, као незаконито и обавезан је тужени да тужиоца врати на рад; у ставу четвртом изреке, тако што је усвојен тужбени захтев тужиоца ББ и поништено решење туженог М бр. .. од 24.10.2005. године, којим је тужиоцу отказан уговор о раду – решење о пријему на рад бр. .. од 12.04.1988. године и престао радни однос са 24.10.2005. године, као незаконито и обавезан тужени да тужиоца врати на рад; у ставу седмом изреке, тако што је обавезан тужени да тужиоцима накнади трошкове поступка у износу од 954.375,00 динара, са законском затезном каматом од дана наступања извршности пресуде до исплате. Ставом другим изреке, укинута је првостепена пресуда у преосталом делу става првог и четвртог изреке, који се односи на враћање тужилаца на рад, за период од 24.10.2005. године до 01.06.2015. године и тужба тужилаца у том делу одбачена, као недозвољена. Ставом трећим изреке, обавезан је тужени да тужиоцима на име трошкова поступка по жалби исплати износ од 196.875,00 динара. Ставом четвртим изреке, одбијен је захтев тужене за накнаду трошкова поступка по жалби.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, тужени је благовремено изјавио ревизију, због битне повреде одредаба парничног поступка и погрешне примене материјалног права.

Врховни суд је испитао побијану пресуду, применом члана 408. Закона о парничном поступку – ЗПП („Службени гласник РС“, бр. 72/11 ... 10/23) и члана 92. Закона о уређењу судова („Службени гласник РС“, бр. 10/23) и утврдио да ревизија туженог није основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју Врховни суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, тужиоци су били запослени код туженог до доношења решења .. од 24.10.2005. године и .. од 24.10.2005. године, којим је тужиоцима отказан уговор о раду услед технолошких унапређења и нове организације рада и пословања. Тужиоци су и пре доношења оспорених решења претходно добили отказе из истог разлога, по решењима донетим јула 2003. године, која су правноснажном и извршном пресудом Општинског суда у Смедеревској Паланци П1 341/2004 од 03.12.2004. године, поништена, као незаконита и тужиоци су враћени на рад код туженог. Тужени је тужиоце вратио на рад, али им је одмах отказао уговоре о раду, односно донео је оспорена решења чији се поништај тражи у овој парници.

Тужилац АА, пре отказа уговора о раду обављао је послове на радном месту ..., које је обављао и пре првог отказа уговора о раду, по решењу од 25.07.2003. године. Тужилац ББ обављао је послове Тужени је на седници Управног одбора одржаној 18.07.2003. године донео Програм економско-организационих промена, а 25.07.2003. године Програм решавања технолошког вишка. Тужиоци су и пре доношења оспорених решења били проглашени технолошким вишком након доношења Програма економско-организационих промена ради унапређења економије пословања од 18.07.2003. године. Тужени је, поштујући одлуку суда П1 341/2004 од 03.12.2004. године позвао тужиоце да се јаве на посао, на радна места на која су били распоређени пре отказа уговора о раду, па су тужиоци враћени на посао и пријављени надлежном фонду ПИО. Међутим, тужени им је одмах отказао уговоре о раду по истом основу. Оспореним решењима тужиоцима је отказан уговор о раду услед економских и организационих промена, односно нове организације рада и пословања и наведено је да им радни однос престаје са 24.10.2005. године. Оспорена решења донета су на основу Одлуке о утврђивању вишка запослених услед технолошких, економских и организационих промена у циљу унапређења економије пословања која је донета 29.08.2005. године. Том Одлуком директор туженог је сходно својим овлашћењима из члана 79. Статута туженог донео Одлуку којом се уређује поступак утврђивања вишка запослених у случају када број запослених који се проглашавају вишком не прелази број који условљава доношење Програма решавања вишка запослених. Чланом 1. наведене Одлуке је предвиђено да се иста примењује нарочито у случајевима прибегавања послодавца новој, односно другачијој организацији рада од постојеће, смањења броја запослених на одређеним радним местима и укидања појединих радних места, а све у циљу унапређења економије пословања, а у члану 3. је наведено да саставни део Одлуке чини и попис радних места у предузећу са бројем запослених на тим радним местима и стручном спремом коју поседују. Чланом 4. Одлуке наведено је да се квалитет обављеног посла утврђује као основни критеријум за утврђивање који од запослених на датом радном месту где постоји више извршилаца представља вишак запослених, да оцену квалитета посла даје непосредни руководилац запосленог, а да оцену квалитета обављеног посла непосредни руководилац даје директору. Чланом 5. је предвиђено да директор на основу ове одлуке са руководиоцима сектора утврђује вишак запослених на одређеним радним местима, а чланом 6. да директор на основу ове Одлуке одређује запослене који добијају статус вишка запослених. У образложењу оспорених решења туженог наведено је да је на основу одлуке од 29.08.2005. године директор туженог, оцењујући постигнути степен организације рада и пословања, утврдио, а имајући у виду околност да је на радном месту „...“ (решење М бр. .. од 24.10.2005. године), односно радно место „...“ (решење М бр. .. од 24.10.2005. године), један запослени вишак пошто је утврђено да се са радником мање без умањења ефикасности посла, учинка и квалитета рада, може обављати постојећи посао, утврдио да нема могућности да се запослени који је вишак на том радном месту премести на друге послове, нити је предузеће у могућности и потреби преквалификације и доквалификације за неке друге послове. Утврђујући вишак запослених, имало се у виду и мишљење непосредног руководиоца о квалитету обављеног посла, свих запослених на том радном месту.

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања, првостепени суд је одбио, као неосноване, тужбене захтеве тужилаца, јер је сматрао да је тужени поступио у складу са Законом о раду и својим интерним актима приликом доношења оспорених решења.

Другостепени суд је након одржане расправе преиначио првостепену пресуду, тако што је усвојио тужбене захтеве тужилаца и поништио оспорена решења, сматрајући да тужени није применио критеријуме за утврђивање који од запослених на радном месту ".." и "...", на које су тужиоци били распоређени, представља вишак запослених, с обзиром да није извршена оцена квалитета рада запослених, што их чини незаконитим и обавезао је туженог да тужиоце врати на рад.

По оцени Врховног суда, правилно је одлучио другостепени суд када је преиначио првостепену пресуду и усвојио тужбене захтеве тужилаца, правилном применом материјалног права, супротно наводима ревизије.

Закон о раду не садржи критеријуме којих је послодавац дужан да се придржава при одређивању на које ће се запослене односити престанак потребе за радом, већ прописује поступак који се у том случају примењује и одређује права која је послодавац дужан да обезбеди запосленима за чијим је радом престала потреба. У ситуацији када послодавац није у обавези да донесе програм решавања вишка запослених, он не може самостално одлучити ко ће од запослених представљати вишак, већ мора образложити зашто у ситуацији технолошких, економских и организационих промена на одређеном радном месту са више извршилаца отпушта одређеног радника. Разлози због којих баш одређени запослени представља вишак јесу нужни за законитост решења о отказу по овом основу. Уколико оцену квалитета обављеног посла, као основни критеријум даје непосредни руководиоца, она мора бити образложена и конкретизирана да би се могло закључити да је таква оцена оправдана. Осим тога, битно је да запослени буде обавештен да ће његов рад бити оцењиван, да буде упознат са датом оценом и да му се остави право да таквој одлуци приговори, а подразумева се да се могу оцењивати само запослени који су у периоду одређеном за оцењивање ефективно радили.

Стога, супротно наводима ревизије, правилно је другостепени суд закључио да у овом случају тужени није применио критеријуме предвиђене чланом 4. своје Одлуке од 29.08.2005. године и извршио оцену квалитета рада запослених на радном месту ... и ..., на које су тужиоци распоређени након враћања на рад. Тужени је након пар дана, пошто је тужиоце вратио на рад донео оспорена решења којим је тужиоцима отказао уговор о раду, као технолошком вишку, при чему се у образложењу решења само уопштено наводи да се имало у виду мишљење непосредног руководиоца о квалитету обављеног посла свих запослених на тим радним местима.

Сагласно напред изнетом, основан је и захтев тужилаца за враћање на рад, јер је реинтеграција запосленог последица поништаја решења о престанку радног односа у смислу члана 191. став 1. Закона о раду.

На основу члана 414. став 1. ЗПП, Врховни суд је одлучио као у изреци.

**Председник већа-судија
Добрила Страјина,с.р.**

**За тачност отправка
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић**